

# Sa scuntrar cun respect ed avertezza

Tesas per la convivenza en la societad multireligiusa

■ La brochura «10 tesas per la convivenza en la societad multireligiusa» è cumparada il 2015 en las quatter linguas nazionalas ed en englais. En quella preschenta ina grupp da lavur ecumena princips per manar in dialog interreligijs enritgint, ma sa distanziescha er da posiziuns extremisticas che pon resortir da mintga cretta. La convivenza religiusa ha gia adina furmà ina sfida tut speziala. Quai mussa l'exempel dal cristianissem ch'è stà en il decurs da si'istorgia tant unfrenda sco er delinquent d'acts violents snuavels. Ins pensia be a las persecuziuns da cristians ch'han culminà per exempel dal temp da l'Imperi roman u en il 20avel tschientaner en stadiis communistics; e clomia en memoria las orrurs commessas en num dal cristianissem sez: cunter ils gidieus en l'Europa, cunter l'islam en rom da las cruschadas, cunter ils pievels indigens suenter la scuverta da l'America e d'autras regiuns da surmar. Ma er a l'intern dal cristianissem han las dispitas tranter las confessiuns manà a faidas localas, dispitas tranter territoris pli gronds e schizunt a guerres da dimensiun europeica.

I na fa perquai betg surstar che er la dumonda co promover il dialog tranter las religiuns è preschenta da vegl ennà. In



exempel classic furma la parabla dals rints che tracta la convivenza tranter giudaism, cristianissem ed

islam. Quella ha Gotthold Ephraim Lessing elavurà il 1779 – a basa da divers models dal temp medieval – en ses drama «Nathan der Weise»: In um posseda in'erta da famiglia custavla en furma d'in rintg. Da quel vegn ditg ch'el haja l'atgnadad da far bainvis ses purtader avant Dieu ed ils umans, sch'il possessur al portia cun fidanza. Il rintg è vegnì dà vinavant sur bieras generaziuns dal bab a quel figl ch'el charezzava il pli fitg. Ma ina giada capiti ch'in bab ha trais figls e na vul privilegiar nagin da quels. Perquai lascha el far d'in aurer duplicats identics dal rintg. El lascha ertar tut ils trais figls in rintg e sincerischa a mintgin ch'il ses saja il vair.

Suenter la mort dal bab van ils trais figls avant dretgira per laschar sclerir, tgein dals rints che saja l'original. Il der schader n'è betg bun da responder questa dumonda e regorda enstagl ils trais umens a l'atgnadad dal vair rintg: Sch'in dals rints saja l'original sche vegnia quai a sa mussar en avegnir vi da quai che ses purtader saja bainvis avant Dieu ed ils umans. Mintgin dad els duaja pia sa sten-

tar da manar natiers per sai l'effect che saja collià cun il vair rintg.

## La brochura – da l'idea a la realisaziun

La tematica da la convivenza religiusa pertutga nus tuts ed ella n'enconuscha nagins cunfins – da quest avis è er stà il «Treffpunkt Religion Migration», ina grupp da lavur da las trais baselgias chantunalas da Berna (baselgia refurmada, baselgia catolica e baselgia criscatolica). En questa grupp ecumena èn vegnidas elavuradas diesch tesas davart la convivenza en la societad multireligiusa. En lur ponderaziuns prendan las trais baselgias posiziun a favur da la libertad da religiun e per ina chapientscha paschavla da quellas, orientada a la vita. A medem temp sa distanzieschan las tesas cleramain da tuttas furmas da violaziuns dals dretgs umans, d'extremissem e violenza.

Questas tesas n'èn betg liadas al territori d'acziun da la grupp da lavur che las ha elavurà; ellas valan er per autras citads, per autras regiuns e per auतर chantuns. Cun l'intent da distribuir lur tesas ad in public pli vast, è perquai vegnida preparada ina brochura ch'ins ha laschà stampar – en tschintg versiuns separadas – en las quatter linguas nazionalas ed en englais. I suonda l'introducziun da la brochura e las diesch tesas tenor la versiun rumantscha.

## Introducziun

Nus vivain oz en ina societad multiculturala e multireligiusa. Questa varietad è a medem temp in enritgiment ed ina sfida. Las tradiziuns religiusas e culturalas pon daventar in pretext per intoleranza, discriminaziun e violenza, e pon vegnir malchapidas e refusadas. Ellas pon però er dar senn, rinforzar l'identitad, unir umans, als motivar d'agir en maniera giusta e promover la pasch.

Tut las religiuns ch'èn oz preschentas en Svizra eran ina giada vegnidas tras migraziun en noss pajais ed eran ina giada estras tar nus – inclus il cristianissem. Il messadi biblic oblighescha cristianas e cristians, tenor l'exempel da Jesus, da s'engaschar per esters e minoritads, da s'impegnar per nunviolenza, giustizia e pasch e d'inscuntrar tut ils umans cun respect ed amur. Malgistadats fatgas sez u supportadas sez sco er lur posiziun sco pli gronda communitad religiusa en Svizra mussa a las cristianas ed als cristians da purtar ina responsabladad speziala per mantegnair la libertad religiusa e la pasch religiusa en la societad. Cristianas e cristians èn damai clamads da tschertgar l'inscunter ed il dialog cun aderents d'autras religiuns e da s'impegnar per che tuts



Pli baud las confessiuns, oz las religiuns – la convivenza religiusa resta ina sfida. (Part dal monument «2000 onns cristianissem» a Braunschweig).

FOTO: DIETER SCHÜTZ / PIXELIO

possian viver ed exercitar libramain lur atgnas convicziuns en il rom da l'urden giuridic che vala en Svizra.

Las 10 tesas che vegnan preschentas qua per la convivenza en la societad multireligiusa vulan contribuir latiers. Ellas duain intimar da reflectar e da discutir.

## Las 10 tesas

### Religiuns han fassetas multifaras

En tut las religiuns datti differentas tendenzas, confessiuns e gruppas – da quelas fundamentalisticas, conservativas, moderadas e progressivas. Quai sa mussa per exempel tar la decleraziun da las scrituras sontgas u tar l'interpretaziun e la pratica da persvasiuns e normas religiusas. Pervia da la dumonda davart la «dretga» interpretaziun e pratica hai dà e datti adina puspè conflicts, separaziuns e moviments da refurma en las religiuns. En vista a quella multifariadad èsi da renunziar a generalisaziuns. Sco ch'i na dat betg «il» cristianissem, uschia na datti er betg «il» islam u «il» hinduissem.

### Religiuns sa midan

Religiuns han in'istorgia. Ellas èn sa furmadas en ina tscherta perioda istorica ed en in tschert context social, politic, economic e cultural. En il decurs dal temp sa midan ellas. Gia pli baud ed er oz sa derasan las religiuns tras moviments da migraziun, activitads missiunaras e conversiuns er en ulteriuras societads. Sco che fan quai las religiuns, uschia sa mida er la cretta dals umans en il decurs da lur vita. Midaments tutgan tar l'esser uman.

### Religiuns duain promover l'integraziun

Religiuns èn impurtantas per l'integraziun. Ellas pon però er sustegnair l'isolaziun. Ma en emprima lingia duain e pon ellas porscher a lur commembers in dachasa e la confidenza da sa pudair inserir senza tema en la societad. Religiuns duain gidar ils umans da superar difficultads, da dar in senn a lur vita e da rinforzar lur identitad. Religiuns duain promover in concept positiv da l'esser uman ed il respect vicendaivel. Ellas duain motivar d'agir en maniera solidara e gista e contribuir che umans lavurian ensemen e sa sustegnian vicendaivlamain.

### Umans na dastgan betg vegnir reducids sin lur religiun

Cun s'occupar cun religiuns e discutir cun lur aderents poi capitar ch'ins guarda be sin las differenzas ed ils problems e ch'ins negligescha tut il cuminaivel, il positiv ed il na religios. Tras quai pon umans vegnir reducids sin lur appart-

gnientscha ad ina religiun u sin in cliché da lur religiun. L'appartegnentscha ad ina religiun è dentant mo in da blers aspects da la vita umana. Er mastergn e hobis, il status social e material, l'identitad e l'orientaziun sexuala, relaziuns ed opiniuns politicis determineschan fitg in uman. Tut quests aspects pon avoir effects che separan u che collian. L'uman na sto betg vegnir reducì sin in unic aspect, mabain adina vegnir resguardà en sia cumplexivitat entira.

### Aderents d'ina religiun na dastgan betg vegnir discriminads

I capita adina puspè ch'aderents da religiuns vegnan tractads cun dishonor e parzialmain senza che quai fiss motivà. Per exempel sch'insatgi vegn insultà u betg impiegà pervia da sia vestgadira e tradiziuns religiusas, u sche simbols religijs sco tscherta vestgadira u edifizis vegnan scummandads. Quai n'è betg acceptabel e cuntradi al scumond da discriminaziun ed a la libertad da religiun ch'èn fixads en la Constituziun federala. Quella affirmscha che tut ils umans possian viver ed exercitar libramain lur opiniuns religiusas en il rom da l'urden giuridic che vala en Svizra.

### Extremissem religijs n'è betg acceptabel

La gronda maioritad dals umans religijs ha convicziuns paschavlas. Malavita datti dentant en mintga religiun er extremists che condemnan, smanatschan u cumbattan auतर umans e giustifitgeschan quai cun lur tradiziuns religiusas. Mintga furma d'extremissem è nunacceptabla. Igl è dentant da sa distanziar da condemnaziuns pauschalas da singulas religiuns. Ins na dastga betg far responsabels tut ils aderents d'ina religiun per ils acts da violenza d'extremists. Las communitads religiusas èn però obligadas da sa distanziar da svilups extremistics, da condemnar quels e da sclerir la relaziun da lur tradiziuns religiusas cun l'extremissem. A medem temp èn tuts en la societad clamads da s'engaschar cunter las causas socialas, politicis ed economicas da las activitads extremistas.

### Ils dretgs umans èsi da respectar

Ils aderents da communitads religiusas na dastgan betg sa basar sin tradiziuns religiusas u culturalas per giustifitgar violaziuns dals dretgs umans envers commembers da lur communitad u envers personas d'ordaifer. Uschia na dastga per exempel nagin vegnir discriminà pervia da sia schlattaina u pervia da si'orientaziun sexuala. Ils dretgs umans valan per tut ils umans ed èn mundialmain en vigor. Els èn impegnativs betg be per sta-

dis, mabain er per personas privatas, organisaziuns e communitads religiusas. La libertad religiusa sco tut ils dretgs n'è betg senza limits. Ella finescha là, nua che auतर dretgs fundamentals vegnan violads.

### A persvasiuns religiusas èsi da scuntrar cun respect

Tradiziuns e persvasiuns religiusas pon surprendre, pon provocar l'atgna maniera da pensar u da cuntradir. A persvasiuns religiusas èsi da scuntrar cun respect. Differenzas cun l'atgna religiun èsi da tolerar. L'atgna cretta dastga vegnir confessada. Ins duai dentant desister d'alienar auतर da lur religiun, d'als surpledar u schizunt d'als sfurzar ad ina conversiun. Al medem temp duain umans esser libers da sviluppar sez lur cretta vinavant ed er da la midar.

### Insconters interreligijs dumondan avertezza

Insconters cun umans d'auतर religiuns èn ina sfida ed èn interessants. Infurmaziuns davart auतर religiuns e surtut insconters persunals cun umans d'ina auतर cretta promovon l'enclatga e gidan da vegnir a savair dapli e d'emprender in da l'auतर. Quai dumonda avertezza, la capacitat da midar perspectiva, sensibilitad e surtut la prontezza da sa scuntrar sin il medem nivel. En questa maniera pon crescher fidanza e stima vicendaivla.

### Il dialog interreligijs enritgescha

In dialog interreligijs sur da dumondas dal mintgadi e da la cretta po render conscient ch'ls umans han savens plaschairs e quitads ed er giavischs e speranzas sumegliantas. En in dialog interreligijs pon ins scuvrir che bieras tenutas envers la vita, dumondas davart il senn e valurs eticas èn las medemas en las differentas religiuns. In dialog interreligijs permetta da reconuscher las qualitads en l'atgna religiun ed en las auतर religiuns. Quai fa chapir e rinforzar meglier l'atgna identitad religiusa ed approfondar l'atgna cretta. Uschia po il dialog interreligijs enritgir l'atgna vita, stgaffir in sentiment da solidaritad e contribuir a la convivenza paschavla en la societad.

### La preschentaziun:

Grupp da lavur ecumena bernaisa. 10 tesas per la convivenza en la societad multireligiusa. Berna 2015.

### Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=3912  
www.chatta.ch



Cuverta da la brochura.